

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Typ posudku: posudek oponentky práce

Autorka práce: Bc. Hana Bucharová

Název práce: „Rostoucí zadluženost českých domácností: případová studie matek samoživitelek“

Autorka posudku: Mgr. Eva Hejzlarová, Ph.D.

Téma diplomové práce Bc. Hany Bucharové s názvem „Rostoucí zadluženost českých domácností: případová studie matek samoživitelek“ je dobře vymezené, aktuální a nezpracované. Autorka svou práci strukturuje logicky a seznamuje čtenáře postupně s cíli práce, použitou metodologií a teoretickými východisky, aby se následně věnovala rostoucí zadluženosti jakožto fenoménu, a to z mnoha perspektiv (dynamika, struktura, mezinárodní srovnání). Poté se věnuje zadluženosti u skupiny matek samoživitelek a v poslední kapitole popisuje existující nástroje podpory této skupiny. Autorka se v problematice zadlužení orientuje, prokázala schopnost pracovat se zdroji a práci věnovala velké množství času. Slabinami je naopak to, že práce netvoří logický celek (rozpadá se na jednotlivé kapitoly) a převážně deskriptivní charakter práce (na úkor analytického). Nyní se budu věnovat jednotlivým parametrům práce podrobněji.

Cíle práce jsou formulovány dobře, **výzkumné otázky** jsou také v pořádku (byť trochu rozbíhavé, možná, že autorka chtěla řešit mnoho věcí najednou). Výhradu bych měla k otázce č. 4 týkající se „dostatečného“ množství NNO, protože není zřejmé, co ono „dostatečné“ znamená, a dále k otázkám týkajícím se sociálních sítí (podrobněji viz teoretická východiska). Otázka č. 6 („Jakým způsobem lze řešit zadluženost matek samoživitelek v ČR?“) vytváří falešná očekávání, že se práce bude zabývat návrhem politiky, jde přitom o přehled existujících nástrojů. Lehká přeformulace by tedy neškodila, ostatně stejně jako to, kdyby obsahem práce nějaký návrh byl (poté, co jsou popsány zdroje zadluženosti samoživitelek v kap. 6, je pro to vytvořen dobrý prostor).

Některé **metody** jsou popsány podrobně a přesně, někde byly užity zavádějící termíny, což je ke škodě práce, protože to nahrává spekulacím o autorčiných metodologických znalostech (např. analýza dokumentů podle mě neproběhla, šlo spíše o studium, rovněž „kvalitativní polostrukturované rozhovory“ (s. 25) nebyly analyzovány kvalitativně, ale spíše kvantitativně (viz četnostní tabulky, do nichž jsou výsledky zpracovány)). Oceňuji vysvětlení, jak obtížné je zástupkyně této skupiny kontaktovat a přimět k účasti na výzkumu, a stejně tak i nasazení autorky. Počet 20 informantek (zadlužených samoživitelek) je úctyhodný, stejně tak počet zástupců NNO (10), byť se domnívám, že zástupce NNO bylo možné dotazovat expertně, což by mohlo snížit počet potřebných rozhovorů.

Co se týče **teoretických východisek** (teorie konzumerizmu, teorie sociálních sítí), není zřejmé, proč byla vybrána právě tato. Vysvětlení by mohly podat např. dosavadní výzkumy, ovšem ty citovány nejsou. Nadto jsou teoretická východiska problematická i z hlediska veřejné politiky. Co by pro veřejnou politiku znamenalo, kdyby se skutečně prokázalo, že srovnávání se na sociálních sítích typu Facebook má vliv na zadlužování? Podobné tázání má smysl např. v sociologii, ale u veřejné politiky si jím nejsem jistá. Pokud by navíc autorka chtěla skutečně zkoumat vliv sociálních sítí na chování samoživitelek, jsou k tomu lepší jiné nástroje než přímé dotazování respondentek (nehledě na to, že existují sociální sítě, např. mimibazar.cz, modrykonik.cz, které jsou specializované na matky, a tudíž možná pro zkoumání vhodnější).

Přehledovou kapitolu 5 nechávám bez připomínek, ke kapitole 6, která jistý obraz situace poskytuje, mám několik výhrad. Z těch drobnějších bych dala k úvaze jednak lepší práci s daty (tab. 9 by byla hezká jako část stromu problémů, stejně tak tab. 17; týká se i tab. 1 (s. 52), která pro mě byla nepřehledná) a pak rozdělení příčin u tab. 5 („Ne, nevyužila jsem služeb NNO, ale vím o nich“ – jsou tam dva důvody, z nichž u jednoho bych váhala, zda nejde o problém zástupný: „nemám čas“ a „nepovažuji to za pomoc“ by mohlo mít stejný zdroj, a to nedůvěru v NNO, s. 62). Větším problémem je celkové vyznění kapitoly, která problém

individualizuje ve stylu: samoživitelky neodhadnou, nechají se navést, jsou naivní apod. Nahrává tomu ostatně i teoretické zasazení práce. Je jasné, že zadluženost se s větší pravděpodobností dotkne finančně méně gramotných lidí, na druhé straně je podle mého názoru veřejná politika oborem, který zná i jiné optiky, např. snažit se těm, kteří systémově tahají za kratší konec provazu, pomáhat. Je-li problém v nákladech na bydlení a v neregulovaných půjčkách, tak by bylo opravdu dobré zmínit jako řešení dostupné sociální bydlení a regulaci nebankovního sektoru.

Za problematickou považuji kapitolu 7 „Nástroje podpory matek samoživitelek v ČR a EU“. Věcně vůči ní nelze mít připomínky (zákonné normy i jiné dokumenty jsou zde postiženy dobře), ovšem se zbytkem práce nekomunikuje. Nenavazuje na dřívější zjištění, nenavrhuje se zde, co by bylo možné zlepšovat. Přehled současných forem pomoci je málo.

Závěr shrnuje poznatky diplomové práce, i když ne vždy zcela šťastně (např. trochu banální „nejčastější příčinou zadlužení matek samoživitelek je nedostatek financí (nízký příjem).“, s. 95). Nad závěrem dokazujícím platnost jedné z teorií by také bylo možno váhat – považovat elektroniku za „novou a moderní“ a „ne nezbytnou“ je příliš rychlé („Méně častou příčinou zadlužení této skupiny obyvatel byla touha po nových věcech, které nejsou v nezbytné míře nutné, ale jsou zkrátka nové a moderní. Nejčastěji se jednalo o notebook, televizi, tablet, playstation, tedy elektroniku. Tato skutečnost potvrzuje teorii konzumerismu, která souvisí s nadměrnou spotřebou za účelem zvyšování osobního štěstí.“, s. 96-97). Nejsem si rovněž jistá, zda závěr „Počet neziskových organizací je v Praze uspokojivý“ (s. 96) je platný. Jak k němu autorka dospěla?

Seznam literatury je dostačující. Škoda, že chybí monografie Dudová R. (ed.), Š. Hastrmanová 2007. Otcové, matky a porozvodová péče o děti. Sociologické studie/Sociological studies. Praha: Sociologický ústav AV ČR, ve které je finanční situace samoživitelek dobře popsána a závěry, ke kterým došla autorka, bylo možné s výše uvedenými porovnat. Práce by tak získala jasnější zakotvení.

Formálně je práce na dostatečné úrovni. Celkový dojem kazí drobné chyby (např. v psaní %, s. 53), překlepy (např. „pouze v jednou případě“, s. 59 a 60, „velký počet matek samoživitelek se zadlužilo“, s. 66) a nepřesnosti „občanského sdružení Člověk v tísní“ (s. 76 – jde o o. p. s.). Za výraznější chybu lze považovat to, že alespoň jeden zdroj citovaný v práci (Lewis, 1997 – s. 87) nebyl uvedený v seznamu literatury.

Musím se přiznat, že nad diplomovou prací Bc. Hany Bucharové jsem v rozpacích. Na jedné straně skutečně oceňuji výběr tématu a autorčino nasazení, na druhé straně mě dráždí nedotaženost jednotlivých částí, příliš rychlé či ledabylé závěry a to, že práce nefunguje jako celek (jako by byla poskládaná z jednotlivých samostatných částí). **Celkově navrhuji diplomovou práci Bc. Hany Bucharové přijmout k obhajobě a hodnotit ji buď známkou „chvalitebně“, nebo „dobře“.**

V Praze dne 4. června 2013

Mgr. Eva M. Hejzlová, Ph.D.